

Udsatteråd

Inspiration og aktuelle erfaringer
Maj 2010

Indledning	3
De fem udsatteråd	3
Hvorfor et udsatteråd?	5
Forudgående overvejelser	5
Rådets opgaver og kompetencer	5
Eksempler på opgaver	5
Rådets medlemmer	6
Brugerrepræsentanter	7
Valg af formand.....	8
Forankring	8
Sekretariatsfunktion	9
Godt samarbejde	10
Forventningsafstemning.....	10
Pressekontakt.....	10
Anbefalinger.....	11
Bilag.....	12
Eksempler på forretningsordner	12
Relevante internetadresser.....	17
Relevante rapporter om udsatterådernes arbejde	18
Eksempler på dagsordener for møder i udsatteråd.....	18

Indledning

Målet med at oprette lokale udsatteråd er at etablere et rådgivende organ for kommunalbestyrelserne i politiske spørgsmål om udsatteområdet og et lokalt talerør for de socialt udsatte.

Servicestyrelsen har besøgt fem danske kommuner som har oprettet udsatteråd: Odense, Herning, Randers, Esbjerg og Vejle. En del andre kommuner er i en etableringsfase omkring udsatteråd, fx Viborg og København.

Servicestyrelsen har besøgt de fem udsatteråd for at indsamle de foreløbige erfaringer om rådernes drift, organisering, sammensætning og arbejdsopgaver. Metoden har været gruppeinterviews med repræsentanter fra rådene og telefoninterviews med rådernes sekretærer. Alle interviews er gennemført og struktureret i forhold til samme interviewguide. Materiale om rådene på kommunernes hjemmesider er indgået i forberedelserne til interviewene.

Dette hæftes mål er at inspirere og kvalificere kommuner der ønsker at oprette et udsatteråd og her videregives erfaringer på tværs af de fem råd omkring rådets opgaver, organisering og samarbejde. Da tendensen er relativt ny – det første råd blev oprettet i 2007 – er det primært erfaringer med rådets etablering der er fokuseret på og ikke rådernes gennemslagskraft og resultater.

Alle anbefalinger i hæftet vedr. etablering af rådene, deres organisering og arbejdsform etc. er fremsat af repræsentanter fra rådene under interviewene.

Ved satspuljeaftalen for 2010 blev der afsat en pulje på 3 mio. kr. til oprettelse af lokale/kommunale udsatteråd. Midlerne skal anvendes til supplerende sekretariatsbistand til rådene og til at skabe netværk og erfaringsudveksling rådene imellem. Midlerne udmøntes i anden halvdel af 2010.

De fem udsatteråd

Rådet for Socialt Udsatte i Odense

– blev etableret i 2007 og er dermed det første i Danmark. Starten var et budgetforlig med særlig fokus på vilkårene for kommunens socialt udsatte. Sekretariatet er placeret i Social- og Arbejdsmarkedsforvaltningen. Rådmanden for Social- og Arbejdsmarkedsforvaltningen udpeger en formand. I Odense blev der ved opstarten af rådet sammensat et panel af interessenter og videnskapaciteter på området. Panelet foretog en brainstorming. Denne dannede baggrund for hvilke organisationer man skulle vælge at bede om at stille med en repræsentant og hvilke af byens markante personligheder der skulle opfordres til at indgå i rådet.

Ifølge rådets forretningsorden skal det rumme faglig viden om målgrupperne hjemløse, stofmisbrugere, prostituerede, sindslidende, alkoholmisbrugere, unge, etniske minoriteter og fattige. Rådet har pt. 13 medlemmer.

Udsatterådet i Vejle

– er nedsat af afdelingschefen i Voksenservice, og voksenunderudvalget kan rådføre sig med udsatterådet efter behov. Sekretærposten har afdelingslederen på Værestedet under Vejle Misbrugscenter.

Ifølge rådets forretningsorden skal det rumme faglig viden inden for områder som hjemløse, stofmisbrugere, prostituerede, sindslidende, alkoholikere, etniske minoriteter. Rådet har pt. 13 medlemmer.

I Vejle er rådets medlemmer valgt demokratisk på baggrund af en stiftende generalforsamling. Her mødte 60-70 personer op, og de der valgte at stille op til rådet, var på valg. Det førte til en bred sammensætning af brugere og professionelle – og det opleves som om at alle fremmødte følte sig repræsenteret via de valgte.

Rådet for Socialt Udsatte i Herning Kommune

– blev nedsat af byrådet i 2008. I Herning har lokale interessegrupper og -organisationer indstillet medlemmer til rådet som herefter blev udpeget af Social- og Sundhedsudvalget i samråd med udsatterådets formand. Rådet er forankret i Social-, Sundheds- og Beskæftigelsesforvaltningen og formanden udpeget af Social- og Sundhedsudvalget. Sekretæren sidder pt. i forvaltningens sundhedsafdeling.

Rådet skal medvirke til at synliggøre og opprioritere det fælles ansvar for kommunens udsatte og være talerør for de udsatte grupper i forhold til de kommunale indsatser på området. Målgrupperne er borgere som på grund af hjemløshed, alkohol- og stofmisbrug, sindslidelse eller andre alvorlige problemer, befinder sig i udkanten af eller udenfor de normale fællesskaber, og som derfor ofte bliver overset og udsat for forskelsbehandling og fordomme. Rådet har pt. 10 medlemmer.

Det Fælles Brugerråd i Randers

I Randers er der etableret et fælles brugerråd hvis organisering adskiller sig fra de fire andres udsatteråd. Her arbejder rådet under kommunens enkelte sociale institutioner, men refererer til 'Social og Arbejdsmarked' i Randers Kommune. Brugerrådet er organiseret sådan at hver af kommunens sociale institutioner har et lokalt brugerråd med formand, næstformand, medlemmer og suppleanter. Formændene fra de lokale brugerråd udgør medlemmerne af det fælles brugerråd. Sekretærposten har lederen på den institution der har formandskabet.

En gang om året holder rådet møde med socialudvalget. Socialudvalgsformanden kan også deltage i de enkelte møder. Målgrupperne for rådets arbejde er de brugere der er knyttet til de institutioner der er repræsenteret i brugerrådet, pt. 6 institutioner.

Udsatteråd i Esbjerg Kommune

– består af medlemmer udpeget af Socialudvalget og Børn- og Familieudvalget efter indstilling fra forskellige foreninger på området. Der er her lagt vægt på at medlemmerne også kan se på tværs og ud over den målgruppe de arbejder med. Repræsentanterne i rådet består primært af professionelle repræsentanter fra de forskellige lokale foreninger og væresteder på det sociale område. Sekretæren er ansat i Borger- og Arbejdsmarkedsforvaltningen.

Ifølge rådets forretningsorden er målgruppen for rådets arbejde personer i en udsat livssituation pga. hjemløshed, stof- og alkoholmisbrug, sindslidelse, prostitution eller vold. Rådet har pt. 9 medlemmer.

Hvorfor et udsatteråd?

Som det blandt andet fremgår af forretningsordenerne på de fem udsatteråds hjemmesider, er der adskillige grunde til at oprette et kommunalt udsatteråd. De oftest fremførte er følgende:

- ⊙ Rådet giver socialt udsatte borgere et lokalt talerør der sikrer kommunens opmærksomhed på brugernes interesser.
- ⊙ Kommunens politiske niveau får et rådgivende organ på udsatteområdet.
- ⊙ Et lokalt udsatteråd ved hvad der rører sig på området og kan forelægge problemstillinger og initiativer for eksempelvis socialudvalget. Dermed sikres det at der tages nye initiativer på udsatteområdet.
- ⊙ Brugere får mulighed for at blive hørt og for at få medindflydelse på de tilbud de modtager.
- ⊙ Rådet skaber synlighed og opmærksomhed på kommunens udsatteområde.

Forudgående overvejelser

Erfaringerne fra de etablerede udsatteråd peger på at følgende overvejelser og beslutninger er væsentlige at diskutere når det er besluttet at nedsætte et udsatteråd.

Rådets opgaver og kompetencer

Man kan vælge at definere rådets opgaver mere eller mindre fast. Flere af rådene havde fra starten meget løst definerede opgaver fra politisk side. Det kan både være en ulempe og en fordel. En ulempe fordi det kan gøre etableringsfasen meget lang fordi rådets opgaver og kompetencer først skal forhandles internt i rådet hvorefter det skal anerkendes politisk. Desuden kan det medføre at det kan være svært at afgøre hvordan rådet skal håndtere konkrete udfordringer. Men en fordel fordi rådet i højere grad selv kan definere sine opgaver.

Eksempler på opgaver

- ⊙ Deltagelse i **udarbejdelsen af en kommunal udsattepolitik**.
- ⊙ Formulering af **høringssvar** på områder med relevans for udsattegruppen. Det varierer meget i hvilket omfang rådene bruges i forbindelse med høringer – dels af-

hængigt af det enkelte råds specifikke formål og medlemssammensætning, dels afhængigt af hvor længe rådet har været etableret. I Odense høres Udsatterrådet på alle nye strategier på udsatteområdet. Der lægges især vægt på at rådet kommer med konkrete idéer og forslag til hvordan tingene kan gøres bedre. Det er tydeligt at et udsatterråds indflydelsesmuligheder afhænger af om dets opgaver løses sagligt og velfunderet.

- ◎ **Små overskuelige projekter.** Udsatterrådet i Herning har gjort sig den erfaring at det er vigtigt at rådet påtager sig mindre projekter der kan følges til dørs og skabe konkrete, synlige resultater for målgruppen, fx at etablere en mobil tandklinik. Sådanne sejre skaber utrolig megen energi og begejstring og tilfører dermed væsentligt brændstof til rådets arbejde.
- ◎ **Temaopgaver** der kan udmønte sig i kommunale temadage eller små og store kampagner, fx om fattigdom (i anledning af fattigdomsåret) eller hjemløshed. Det er centralt at prioritere arbejdsområderne så rådet ikke drukner politikerne i forslag og idéer. I Herning sikrer man planlægningen af rådets målrettede arbejde ved at indlede hvert møde i det nye år med en brainstorming hvor alle kommer med idéer til rådets arbejde i det kommende år. Herefter udpeges 5-8 hovedtemaer der danner ramme for arbejdet resten af året.
- ◎ I Randers hvor rådet udspringer af kommunens brugerråd, er opgaverne primært knyttet til udviklingen af **konkrete aktiviteter på kommunens institutioner** og initiativer på tværs af institutionerne, fx en fælles fisketur. Men rådet har også arbejdet med opgaver der ligger uden for de enkelte institutioner, fx ved at indsamle penge til en tandlægevogn.

Som nævnt i indledningen er rådene meget nye og kan derfor ikke fremvise mange resultater af deres arbejde endnu. Men rådernes medlemmer har store forventninger til, at deres arbejde vil resultere i mere opmærksomhed og interesse for de socialt udsatte grupper og dermed også vil kunne bidrage til at forbedre gruppernes levevilkår.

Rådets medlemmer

Udsatterådene er sammensat forskelligt, afhængigt af den enkelte kommunes formål med rådet. Hvis formålet – som i Randers – er brugerindflydelse på lokale tilbud, er det helt afgørende at bygge rådet op om brugernes deltagelse. Er formålet derimod at være rådgivende organ for det politiske niveau, kan det være en fordel at faglig ekspertise er repræsenteret i rådet og at rådet sikres indflydelse ved at omfatte medlemmer der kender de politiske kanaler. Medlemmer med gennemslagskraft og et solidt lokalt netværk fremhæves af flere råd som nødvendige. Medlemmers netværk har i flere råd haft afgørende betydning for sagers gennemførelse.

De etablerede råd har brugt forskellige modeller til at sammensætte medlemmerne, men generelt påpeger de at en bred sammensætning er central og at det er en god idé at holde en god balance mellem professionelle og brugere. Den brede sammensætning gælder også i forhold til at sørge for at der repræsenteres viden og erfaring om flere målgrupper. I Esbjerg har rådet haft problemer med at finde repræsentanter på prostitutions- og sindsliden-

deområdet. I denne sammenhæng er det et dilemma at mange af de to områders hjælpeinstanser er kommunalt forankrede. Det gør det vanskeligt at finde frivillige repræsentanter. Rådet imødekommer problemet ved at invitere resursepersoner fra områderne til at komme og holde oplæg på rådsmøderne.

'Odensemодellen' bruges af flere kommuner, med forskellige variationer. Her konstitueres rådet ud fra et 3/3/3- princip, dvs. en tredjedel brugere, en tredjedel professionelle og en tredjedel personligt udpegede medlemmer. De personligt udpegede medlemmer sikrer at alle udsattegrupper bliver hørt. Sammensætningen medfører at en stor del af rådets medlemmer færdes i udsattemiljøet og dermed kan bringe idéer, ønsker mv. ind i rådsarbejdet og sørge for at rådsarbejdets resultater bringes tilbage til brugerne. Der er således tale om en vekselvirkning mellem praksisfeltet og rådsarbejdet.

De etablerede råd har 10-15 medlemmer. Det påpeges som vigtigt at ramme en balance hvor rådet har en vis substans og en bred repræsentation uden at blive så stort at det bliver vanskeligt at samle.

Brugerrepræsentanter

De fleste råd har brugerrepræsentanter, og betragter det som en naturlig del af et råd der skal fungere som talerør for socialt udsatte, at brugerne er repræsenteret. I Randers består rådet udelukkende af brugere. Et udsatteråd skal være rummeligt og brugernes viden er et værdifuldt input. Kun de har erfaring med hvad det vil sige at være socialt udsat borger i kommunen. Der lægges vægt på at det er en nødvendig forudsætning for et velfungerende råd at alle er lige betydningsfulde for rådets arbejde. Alle har værdifuld viden, blot har repræsentanterne i rådet forskellige indgangsvinkler. Hvad angår brugerrepræsentanterne, er det væsentligt at tydeliggøre at de ikke deltager i rådets arbejde som individer, men at de skal tage stilling til overordnede problemstillinger på lige fod med rådets øvrige medlemmer. Det tilkendegives at brugerne tager rådsarbejdet meget alvorligt, fx møder de ikke påvirkede op til møderne.

Hvis der ikke er brugere i rådet, er det vigtigt at overveje hvad dette fravalg skyldes og hvordan brugernes stemme på anden vis kan sikres. Det påpeges at man må have en vis opmærksomhed på de udfordringer der kan være ved at have brugere i rådet. Brugergruppen er sårbar, og flere råd har erfaret at der kan opstå mandefald på brugerdelen – endda ganske tidligt i forløbet. Randers Fælles Brugerråd udfordres især på mødestabiliteten hos medlemmer fra forsorghjemmet hvor udskiftningen af brugere er særligt stor. Flere råd har valgt at sørge for at alle brugerrepræsentanter har suppleanter. I Randers har man desuden truffet enkelte forholdsregler der styrker brugerrepræsentanternes deltagelse, fx afholdes møderne tidligt på dagen hvor medlemmerne ikke er så påvirkede, og man har aftalt at et medlem skal udeblive fra mødet hvis vedkommende er påvirket. Den generelle erfaring er dog at medlemmerne gør hvad de kan, for at være klare i hovederne til møderne.

I forbindelse med valg af brugerrepræsentanter påpeger flere at man bør overveje hvilke kompetencer der er nødvendige for at deltage i rådsarbejdet, fx at kunne formulere sig klart og tydeligt.

Valg af formand

Formandsposten vurderes meget central af alle rådene. I flere kommuner er formanden personligt udpeget – en metode der er værd at overveje hvis rådet skal fungere som rådgivende organ for kommunens politiske niveau. Flere påpeger at formanden ikke skal repræsenterer en bestemt brugergruppe, skal have forståelse for rådets forskellige medlemmer og være en god konfliktløser. Ellers kan særlige organisationer og dermed særlige målgrupper komme til at tage magten i rådet. Formandsposten er som regel udfyldt af en person med en vis gennemslagskraft i kommunen og et solidt netværk på udsatteområdet. Det kan medvirke til at give rådet pondus. Det er vigtigt at have en stærk formand der kan drive og samle rådet, en der kan sikre at der bliver 'banket på' de rigtige steder og at rådet er høringspartnere i relevante sammenhænge. Rent praktisk kan formanden eksempelvis vælges på baggrund af indstillinger fra de kommunale bruger- og interesseorganisationer.

Det kan være en fordel at formanden har forudgående kendskab til råds- og udvalgsarbejde. Det øger chancen for at besætte posten med en person der kan lede et møde og sikre at alle bliver hørt. Formanden skal være god til at lytte hele vejen rundt så medlemmerne bliver og føler sig hørt. Medlemmerne skal kunne genkende sig selv i rådets udmeldinger.

I et af rådene er formanden politiker i Regionsrådet. Det ser de som en stor fordel fordi han kender de politiske arbejdsgange og kan trække på sit personlige netværk i arbejdet. Det giver ham også mulighed for at lægge politisk pres på at få udsatteområdet mere i fokus. Dog har rådet gjort meget ud af at formanden skulle kunne skille sit regionspolitiske arbejde fra det lokalpolitiske i udsatterrådet, bl.a. ved at nedskrive deres forventninger til formandens virke. Når han udtaler sig som rådsformand, repræsenterer han rådet – ikke sig selv eller sit parti.

Forankring

Allerede ved nedsættelsen af rådet er det vigtigt at gøre det klart hvordan udsatterrådet indgår i den kommunale struktur, bl.a. ved at definere:

- ⊙ Omfanget af rådets selvstændige beslutningskompetence.
- ⊙ Rådets adgang til kommunens politiske niveau, fx via foretræde for udvalg.
- ⊙ Hvordan man sikrer kommunikationen mellem rådet og kommunen (herunder det politiske niveau).
- ⊙ Hvilken økonomi rådet skal agere i.
- ⊙ Hvilke rammer rådet skal arbejde indenfor (eksempler på rådernes forretningsorden er vedlagt som bilag).

Hvis rådet er politisk nedsat, er der fra starten sket en forventningsafstemning mellem rådet, forvaltningen og det politiske niveau. Nogle af rådene påpeger at det kan besværliggøre opstartsfasen hvis man forsømmer tidligt at afstemme forvaltningens, rådets og politikernes forventninger til rådets arbejde.

Afhængigt af medlemmernes forudgående erfaring med at arbejde i et politisk system, kan det være nødvendigt at tydeliggøre hvilke arbejdsbetingelser dét medfører. De politiske arbejdsgange er tidskrævende og fordrer at man ruster sig med tålmodighed. For ikke at

køre træt i rådsarbejdet fordi man føler at ingenting sker, vil det være hensigtsmæssigt at arbejde med små, hurtige sager – sideløbende med det mere langsigtede målarbejde.

Hvad angår forventningerne mellem forvaltningen og medlemmerne, vil det være frugtbart at afklare hvilke opgaver rådet har og hvilke forventninger forvaltningen har til rådets arbejde. Skal rådet eksempelvis udarbejde årsrapporter og hvordan har forvaltningen i så fald tænkt sig at bruge dem?

Når rådets forretningsorden udarbejdes, vil det være en fordel at forvaltningen etablerer et samarbejde med centrale organisationer eller lignende så de kan indgå i et samarbejde om at beskrive formål, målgruppe mv.

Det nævnes som et vigtigt element at der udover sekretariatsfunktionen sættes midler af til rådets drift til afholdelse af fx mødeforplejning og små arrangementer for rådets medlemmer. I Vejle hvor dette ikke er tilfældet, opleves det som en stor udfordring for rådets arbejde.

Sekretariatsfunktion

Alle de etablerede råd har en sekretær tilknyttet, og det fremhæves som en væsentlig forudsætning for rådets arbejde. Sekretæren varetager alle rådets administrative opgaver, fx at skrive dagsorden i samarbejde med formanden, tage referat, planlægge møder, udarbejde årsrapporter og varetage kontakten med forvaltningen. Der er flere eksempler på at sekretæren tager selvstændige initiativer i forhold til aktiviteter og i høj grad er styrende for rådets arbejde. Flere nævner at det har stor betydning for rådets formand at alt det praktiske er på plads så rådet kan koncentrere sig om det faglige. Dette også fordi formandens (og de øvrige medlemmers) indsats er baseret på frivillighed og det derfor er vigtigt ikke at overbelaste formanden med administrative opgaver forbundet med rådsarbejdet.

I forhold til sekretariatsfunktionens organisatoriske placering i en forvaltning, er det vigtigt at være opmærksom på at det kan udløse et dilemma i og med der kan være forskelle i de socialt udsatte og politikernes interesser. Sekretæren skal være en neutral instans både i rådet og forvaltningen, men nogle gange medfører det modsatrettede fokuspunkter. Rådet skal kunne stole på at sekretæren bringer rådets forslag videre, men sekretæren er også forpligtet over for forvaltningen og politikerne. En alternativ model kunne være at rådet frikøber sekretæren som dermed i højere grad kan agere neutralt. På den anden side kan det være en fordel at en kommunal medarbejder har sekretærposten fordi vedkommende kender det kommunale system og ved hvordan forslag mv. bringes videre ad de rigtige kanaler.

Det er således ikke så få overvejelser man må gøre sig i forhold til sekretariatsfunktionen. Dels er det vigtigt at rådet får en kvalificeret sekretariatsbistand der kan bringe rådets arbejde videre i organisationen, dels skal sekretæren kunne fodre rådet med informationer. Det bør overvejes:

- ⊙ I hvilket omfang der skal knyttes sekretariatsbistand til rådets arbejde.
- ⊙ Om sekretariatsfunktionen skal have ansvar for kommunikationen mellem råd, forvaltning og politisk niveau.

Godt samarbejde

For at lægge grunden til det bedst mulige samarbejde i udsatterådet, er det vigtigt at definere hvilke forventninger rådets medlemmer har til sig selv, hinanden og rådets arbejde. Det kan imødegå konflikter der ellers kan opstå på grund af forskellige faglige interesser.

Det påpeges at udsatterådet skal arbejde for helheden, ikke for særlige organisationer eller målgrupper. For at sikre dét, har flere af rådene lagt ud med i fællesskab at definere en forståelse af at være socialt udsat og hvilke målgrupper det indbefatter. En sådan proces kan medvirke til at rådets arbejde bliver mere helhedsorienteret. De udfordringer det kan medføre - at medlemmerne er beskæftiget i hver deres felt af udsatteområdet - kan overvindes ved at skabe et sådant fælles grundlag for at diskutere udsatte ud over snævre målgrupper. Faktisk ser flere det som en forudsætning for at få samarbejdet til at fungere.

En anden måde at sikre en helhedsorienteret tilgang er at tage konkret stilling til ikke at ville tage enkeltsager op i rådet, medmindre de har bred gyldighed. Også selvom nogle af medlemmerne kan se en interesse i at gøre det.

Forventningsafstemning

Rådet i Herning har arbejdet konkret med forventningsafstemning. Både brugerrepræsentanter og professionelle repræsentanter har skullet finde et fælles grundlag for hvilke opgaver rådet skulle varetage. I stedet for at definere hvad det vil sige at være udsat (som flere af de andre råd har gjort), har rådsmedlemmerne i Herning i stedet fokuseret på hvad rådets arbejde i det hele taget var. Hvad vil det sige at være de udsattes talerør?

Gennem diskussioner er rådet nået frem til at det at være et udsatteråd ikke handler om at fortælle udsatte hvordan de skal leve, eller arbejde ud fra en ide om at skulle 'normalisere' udsatte og indlemme dem i samfundet. Rådet har i stedet valgt at fokusere på hvordan udsatte kan få et bedre liv inden for de rammer de selv sætter op. Dette princip er blevet strukturerende for rådets arbejde.

Et udsatteråd gør ikke alene politikerne mere opmærksomme på udsatteområdet, det medvirker også til at give rådets medlemmer, der repræsenterer forskellige brugergrupper, et bedre indblik i hinandens arbejde. Det styrker det tværfaglige samarbejde, fx i forhold til frivillige organisationer. På den måde profiterer det enkelte medlem også af at indgå i rådet. For repræsentanterne fra de frivillige organisationer kan der ligge en udfordring i at mangle erfaring med de politiske arbejdsgange. Det kan være vigtigt at være opmærksom på for at imødegå forståelsesproblemer mellem den frivillige og den politiske verden.

Frivillighed er et gennemgående træk i alle udsatteråd. Det understreges at det er en meget vigtig faktor at medlemmernes deltagelse i rådsarbejdet udelukkende baseres på frivilligt arbejde, dvs. at de eneste udgifter knyttet til rådene er drift og sekretariatsbistand. Et enkelt af rådene har diskuteret om medlemmerne kan modtage løn fra andet arbejde i den tid de bruger på udsatterådet.

Pressekontakt

Det kan være en fordel at rådet tidligt får diskuteret hvordan man ønsker at bruge pressen så rådets arbejde styrkes bedst. Et sted har man valgt at bruge pressen til at sætte fokus på

nogle problemer politikerne ikke er indstillede på at gå ind i. Et andet sted har rådet den holdning til pressen at man ikke ønsker at kritisere politiske beslutninger i pressen fordi det er fundamentalt for rådets arbejde at have et godt forhold til politikerne og have politisk vilje bag sig. Et tredje råd har valgt primært at bruge pressen til at synliggøre rådet og de særlige forhold på udsatteområdet.

Det er en udfordring at finde en balance mellem at opretholde en god dialog med politikerne og samtidig bruge pressen som mulighed for at kritisere tiltag rådet finder ugunstige for de socialt udsatte grupper. En fælles tilgang til hvordan medierne kan komme til at spille den bedst mulige rolle for rådet, vil sikre at rådet i pressesammenhæng ikke kommer til at modarbejde sig selv.

Anbefalinger

Rådene har peget på at det interne samarbejde i et kommunalt udsatteråd kan styrkes ved følgende:

- ◎ Andre aktører kan inddrages, særligt i etableringsfasen, fx brugerorganisationer. Fx har SAND og andre været aktive omkring etableringen i flere tilfælde, bl.a. ved at blive inviteret til at fortælle om deres arbejde på rådsmøder. Udsatterådet i Esbjerg inviterede den socialpsykiatriske skadestue. De refleksioner og debatter sådanne besøg afstedkommer, medvirker til at skabe et fælles fundament for rådets arbejde.
- ◎ Forventningsafstemning i forhold til samarbejdet og forståelsen for hinandens faglige afsæt bør iværksættes blandt rådets medlemmer. Det nedsætter forekomsten af uoverensstemmelser at alle har fået mulighed for at give deres mening til kende og at der er blevet etableret en fælles tilgang til rådets opgaver og målgruppens definition. Forventningsafstemningen kan tage udgangspunkt i formuleringen af en forretningsorden.
- ◎ Konkrete aftaler i rådet om mødernes frekvens og struktur er en fordel at formulere tidligt i forløbet.
- ◎ Konkrete aftaler med kommunen om sekretariatsbistand og en tydelig forståelse af hvad der ligger i denne funktion, kan foregribe mange besværligheder.
- ◎ Konkrete aftaler i rådet om hvor møderne skal holdes har vist sig at være fordelagtigt. De fleste af de fem råd havde valgt at holde møderne på skift i rådsmedlemmernes institutioner. Det har især to fordele: Dels giver det rådsmedlemmernes indblik i hinandens baggrund for at sidde i rådet hvilket medvirker til styrke den gensidige forståelse, dels skaber det synlighed om rådet i forhold til brugerne.

Bilag

Eksempler på forretningsordner

Forretningsorden for Udsatteråd i Esbjerg Kommune

Formål og målgruppe

§ 1. Udsatterådet i Esbjerg Kommune har til formål at rådgive byrådet omkring udsatteområdet og være et samlet talerør for udsatte grupper i Kommunen.

Stk. 2. Byrådet kan igennem Udsatterådet få adgang til erfaringer og specialviden omkring udsatteområdet og dermed få et mere kvalificeret grundlag at træffe beslutninger på. Udsatterådet i Esbjerg Kommune giver udsatte grupper en kommunikationskanal til byrådet og kommunens administration, hvorigennem der kan rejses spørgsmål samt bringes forslag til initiativer frem.

§ 2. Udsatterådets målgruppe er personer som er i en udsat livssituation på grund af hjemløshed, stof- og alkoholmisbrug, sindslidelse, prostitution eller vold.

Stk. 2. Udsatterådet kan have fokus på de grupper blandt udsatte, som er særlig sårbare, eller hvortil der kan være knyttet særlige problemstillinger, fx børn samt personer fra etniske mindretal.

Funktion og opgaver

§ 3. Byrådet hører Udsatterådet omkring initiativer, der er rettet direkte mod målgruppen. Byrådet kan høre Udsatterådet omkring initiativer, som ikke er rettet direkte mod målgruppen, men hvor det alligevel vurderes at være relevant at få Udsatterådets vurdering.

Stk. 2. Udsatterådets vurderinger er vejledende og bidrager til det samlede politiske beslutningsgrundlag for byrådet.

Stk. 3. Byrådet kan til enhver tid bede Udsatterådet om en statusbeskrivelse af rådets arbejde.

§ 4. Udsatterådet kan tage spørgsmål af mere generel karakter op til drøftelse og komme med forslag til politiske og administrative initiativer.

Stk. 2. Udsatterådet kan ikke behandle enkeltsager. Enkeltsager kan dog danne grundlag for rådets behandling af principielle spørgsmål. Udsatterådet kan ikke fungere som bisidder eller lignende.

Udsatterådets sammensætning og funktionsperiode

§ 5. Udsatterådet består af 8-12 medlemmer bosiddende eller lokalt forankrede i Esbjerg Kommune.

Stk. 2. Udsatterådet sammensættes så der sikres viden om hjemløshed, stof- og alkoholmis-

brug samt sindslidelse. Det tilstræbes, at Udsatterådet desuden rummer viden om prostitution og vold.

§ 6. Efter indstillinger fra bruger- og interesseorganisationer i Esbjerg Kommune, Udpeges Udsatterådets medlemmer, herunder formanden, af Borger & Sundhedsudvalget og Børn & Familieudvalget.

Stk. 2. Forud for valgperioden opfordres lokale organisationer, brugere og enkeltpersoner m.v. ved offentlig annoncering til at indstille medlemmer til Udsatterådet.

§ 7. Udsatterådets funktionsperiode følger den kommunale valgperiode. Udsatterådet forbliver i virksomhed, indtil udpegningen af nye medlemmer af rådet har fundet sted.

Stk. 2. Udsatterådet afholder sit konstituerende møde snarest efter udpegningen af medlemmerne. Social & Arbejdsmarked indkalder til mødet.

Stk. 3. På det konstituerende møde vælger Udsatterådet blandt sine medlemmer en næstformand.

Rådets virksomhed

§ 8. Udsatterådet afholder møde ca. seks gange om året. den ordinære møderække fastlægges ved Udsatterådets første møde i et kalenderår.

Stk. 2. Herudover kan Udsatterådet afholde møde, hvis formanden finder det nødvendigt, eller hvis mindst 1/3 del af rådets medlemmer ønsker det.

§ 9. Formanden indkalder til møde med 14 dages varsel. Dagsordenen sendes til til udsatterådets medlemmer senest en uge før mødet holdes.

Stk. 2. Udsatterådets medlemmer kan få optaget en sag på dagsordenen ved at sende forslaget til formanden inden udsendelse af dagsordenen.

Stk. 3. Hvis det kræves, kan indkaldelse til ekstraordinære møder med kortere varsel.

Stk. 4. En sag, der ikke har været optaget på udkastet til dagsordenen, kan ved mødets begyndelse optages, hvis formanden finder at sagen ikke kan udsættes, eller mindst 1/3 del af rådets medlemmer ønsker det.

Stk. 5. Et referat er godkendt, med mindre et eller flere medlemmer til det følgende møde protesterer.

Stk. 6. Referaterne fra møderne offentliggøres på Udsatterådets hjemmeside, med mindre forhold taler for ikke at offentliggøre et enkelt referat. Referaterne sendes til medlemmerne.

§ 10. Udsatterådetets møder er ikke offentlige.

Stk. 2. Udsatterådet kan beslutte, at andre personer end rådets medlemmer kan deltage i møderne, når der er behov for det.

§ 11. Møderne ledes af formanden, og når denne er fraværende, næstformanden. Hvis begge er fraværende, ledes møderne af den person, som udsatterådet enes om ved stemmeflertal.

§ 12. Udsatterådet er beslutningsdygtigt når mindst halvdelen af rådet er til stede. Beslutninger tages ved stemmeflertal. Ved stemmelighed er det formandens eller mødelederens stemme, der er afgørende. Et mindretal kan få sin opfattelse ført til rådetse referat.

Stk. 2. Udsatterådets vejledende udtalelser offentliggøres og sendes til relevante myndigheder, organisationer og personer.

Tavshedspligt og inhabilitet

§ 13. Medlemmerne af Udsatterådet samt personer, som deltager i møderne, er omfattet af forvaltningslovens regler om inhabilitet og har tavshedspligt efter lovgivningens almindelige regler om dette.

Stk. 2. Et medlem, der er i tvivl om habilitet i forhold til en bestemt sag, skal forinden sagen behandles, give formanden for Udsatterådet besked.

Økonomiske forhold vedrørende Udsatterådets virksomhed

§ 14. Byrådet afholder udgifterne ved udsatterådets virksomhed, samt stiller sekretariatsmæssig bistand til rådighed.

Sekretariatsbetjening

§ 15. Social & Arbejdsmarked varetager sekretariatsbetjeningen af Udsatterådet

Stk. 2. Formanden planlægger Udsatterådets møder og øvrige aktiviteter med sekretæren. Sekretariatsbetjeningen omfatter mødeindkaldelse dagsorden, referat, udarbejdelse og offentliggørelse af diverse materialer og praktiske forhold vedrørende planlægningen af møder og øvrige aktiviteter.

Ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.

§ 16. Denne forretningsorden er vedtaget af byrådet den 16. juni 2008 og træder i kraft den 16. juni 2008.

Stk. 2. Ændringer i tillæg til forretningsordenen skal vedtages af byrådet.

Forretningsorden for Rådet for Socialt Udsatte i Odense.

Formål og opgaver

§ 1. Rådet for Socialt Udsatte skal være de udsatte gruppers talerør i forhold til blandt andet de kommunale indsatser og skal forstærke det fælles ansvar for de svageste i Odense. Odense Kommunes overordnede politik på området varetages af Socialudvalget.

Stk. 2. Rådet for Socialt Udsatte skal fagligt rumme viden inden for områderne som indbefatter hjemløse, stofmisbrugere, prostituerede, sindslidende, alkoholikere, unge, etniske minoriteter og fattige.

Stk. 3. Rådet for Socialt Udsatte skal have fokus på de udsatte gruppers forhold og forstærke ansvaret for hjemløse samt for de mest udsatte blandt stofmisbrugere, prostituerede, sindslidende og alkoholmisbrugere. Rådet kan endvidere have fokus på udsatte blandt unge, etniske minoriteter og andre udsatte som på grund af et eller flere problemer befinder sig i en udsat livssituation.

Stk. 4. Rådet for Socialt Udsatte kan af egen drift eller efter anmodning give vejledende udtalelser om de almindelige indsatser på udsatteområdet for voksne som Odense Kommune tilbyder. Rådet kan også afdække problemstillinger og lave information.

§ 2. Rådet for Socialt Udsatte kan ikke behandle enkeltsager. Enkeltsager kan dog danne grundlag for rådets behandling af principielle spørgsmål.

Rådets sammensætning og udpegning

§ 3. Rådet for Socialt Udsatte består af 10 til 12 medlemmer.

§ 4. Rådet udpeges af Rådmanden for Social- og Arbejdsmarkedsforvaltningen.

Stk. 2. Efter indstilling fra interessegrupper- og organisationer udpeger rådmanden formanden, samt efter samråd med formanden, medlemmer til rådet.

Stk. 3. Der udpeges blandt lokale organisationer, brugere og enkeltpersoner med særlig indsigt og erfaring i arbejdet med eller viden om udsatte grupper.

Stk. 4. Medlemmerne til rådet bor i eller er lokalt forankrede i og omkring Odense.

Stk. 5. Der foretages ny udpegning af formand, næstformand eller medlemmer til rådet, hvis disse udtræder af rådet eller hvis 2/3 af rådets medlemmer beslutter dette.

Rådets funktionsperiode og konstituering

§ 5. Rådets funktionsperiode er 4 år og følger den kommunale valgperiode. Rådet forbliver i virksomhed indtil udpegningen af nye medlemmer har fundet sted.

§ 6. Rådet afholder sit konstituerende møde snarest efter at rådmanden har udpeget medlemmerne. Social- og Arbejdsmarkedsforvaltningen indkalder til mødet.

Stk. 2. På det konstituerende møde vælger rådet blandt sine medlemmer en næstformand.

Rådets virksomhed

§ 7. Rådet for Socialt Udsatte holder møde fire gange om året.

Stk. 2. Rådet kan også holde møde, hvis formanden finder det nødvendigt eller hvis mindst 1/3 del af rådets medlemmer ønsker det.

§ 8. Formanden indkalder til møde ved at sende et udkast til en dagsorden senest fem dage før mødet holdes.

Stk. 2. Hvis det kræves kan indkaldelse til ekstraordinære møder ske med kortere varsel end fem dage.

Stk. 3. En sag, der ikke har været optaget på udkastet til dagsordnen, kan ved mødets begyndelse optages, hvis formanden finder at sagen ikke kan udsættes eller der er enighed

om det.

Stk. 4. Et referat er godkendt medmindre et eller flere medlemmer på næste møde protesterer.

Stk. 5. Referaterne fra møderne offentliggøres med mindre forhold taler for ikke at offentliggøre et enkelt referat. Referaterne sendes til medlemmerne.

§ 9. Møderne er ikke offentlige.

Stk. 2 Rådet kan beslutte at andre kan deltage i møderne, når der er behov for det.

§ 10. Møderne ledes af formanden og når denne er fraværende næstformanden. Hvis begge er fraværende ledes mødet af den person som rådet enes om ved stemmeflertal.

Stk. 2. Rådet behandler kun emner som 2/3 del af rådet er enige om skal behandles eller efter anmodning fra forvaltningen.

Stk. 3. Formanden formulerer de spørgsmål som rådet skal stemme om.

§ 11. Rådet er beslutningsdygtigt når mindst halvdelen af rådet er til stede. Beslutninger tages ved stemmeflertal. Ved stemmelighed er det formandens eller mødelederens stemme der er afgørende. Et mindretal kan få sin opfattelse tilført rådets vejledende udtalelser.

Stk. 2. Rådets vejledende udtalelser offentliggøres og sendes til relevante myndigheder, organisationer og personer.

§ 12. Formanden fungerer som pressechef for rådet.

Tavshedspligt og inhabilitet

§ 13. Medlemmerne af Rådet for Socialt Udsatte samt personer som deltager i møderne, er omfattet af Forvaltningslovens regler om inhabilitet og har tavshedspligt efter lovgivningens almindelige regler om dette.

Stk. 2. Et medlem, som ved at reglerne om inhabilitet kan gælde for vedkommende, skal give rådet besked.

Sekretariatsbetjening af Rådet

§ 14. Social- og Arbejdsmarkedsforvaltningen varetager sekretariatsbetjeningen af Rådet.

Stk. 2. Formanden planlægger med sekretæren, som indkalder til møder, lave referater, planlægger møder, offentliggør rådets udtalelser mv. Sekretæren planlægger på foranledning af og i samarbejde med formanden temadage, statistik og informationer,

koordinerer med det nationale råd, regeringens indsatser mv. Sekretariatsfunktionen bistår også ved udarbejdelse af rapporter mv.

Stk. 3. Sekretariatsfunktionen betjener også og koordinerer med det kommunale samarbejdsforum på området.

Økonomiske forhold vedrørende rådets virksomhed

§ 15. Udgifterne til Rådets arbejde afholdes af Socialudvalget på baggrund af et årligt budget, der udarbejdes af Social- og Arbejdsmarkedsforvaltningen.

Rådets årscyklus og beretning

§ 16. Rådets årsplan er

Januar: Rådet udvælger i enighed fokusområder/en plan for det kommende års arbejde.

Hertil kommer løbende sager til høring mv.

Marts: Der gives kommentarer til fokusområderne og koordineres med det årlige seminar.

Se nedenfor.

November: Der afholdes et seminar/fællesmøde og udarbejdes en status på baggrund af dette.

Her afrapporteres der om de svageste gruppers situation i Odense og gives forslag til forbedringer og videre arbejde. Årsrapporteringerne kan på den måde både være mundtlige og kan efterfølgende skrives ned og kan udgøre en status over aktiviteter samt om de svagestes situation i Odense.

Stk. 2. Rådet bidrager til den årlige Brugernes Basar samt arrangementer på frivillighedsområdet.

Relevante internetadresser

Herning Udsatteråd

www.herning.dk/Om%20Kommunen/Raad%20og%20naevn/Udsatteraad.aspx

Esbjerg Udsatteråd

www.udsatteraadet.esbjergkommune.dk

Rådet for Socialt Udsatte i Odense

www.odense.dk/udsatteraadet

Vejle Udsatteråd

<http://www.vejle.dk/page41416.aspx>

Relevante rapporter om udsatterådernes arbejde

Herning Udsatteråd: Rapport 2008-2009

<http://www.herning.dk/Om%20Kommunen/Raad%20og%20naevn/~media/Dokumenter/Om%20Kommunen/Raad%20og%20naevn/Udsatteraadet/Årsrapport%20Udsatterådet%202008%202009%20%20red%20%20280110.ashx>

Rådet for Socialt Udsatte i Odense: Årsrapporter for 2008 og 2009

<http://www.odense.dk/web/udsatteraadet/aarsrapporter.aspx>

Vejle Udsatteråds definition af udsathed

<http://www.vejle.dk/page41416.aspx>

Eksempler på dagsordener for møder i udsatteråd

Dagsorden eksemplerne er hentet fra de respektive råds hjemmesider

Dagsorden fra Herning Udsatteråd den 24.11.09

Nøglekort/Informationskort til Gadens folk

1. Godkendelse af referat fra sidste møde
2. Evaluering af Udsatterådets temadag
3. Tandpleje for udsatte

4. Rapportering af Udsatterådets arbejde til det politiske niveau
5. Evt. Orienteringspunkter

Dagsorden fra Rådet for Socialt Udsatte i Odense den 22.10.09

1. Godkendelse af dagsordnen
2. Godkendelse af referatet fra sidste møde
3. Til Orientering
 - 3.1 Orientering fra formanden
 - 3.2 Orientering fra forvaltningen
4. Til drøftelse
 - 4.1 Årsrapport 2008-2009
 - 4.2 Forslag til årsplan 2010
5. Eventuelt